

SORTIMISUURINGU JUHEND

Tulenevalt jäätmeseaduse § 134 lg 1 p-st 3 on tavajäätmeid käitlevatel prügilatel keelatud ladestada olmejäätmeid, kus on rohkem kui 20 massiprotsenti biolagunevat osa. Selleks, et biolagunevat osa määrata, on vaja MBT jämefraktsioonist läbi viia sortimisuuring vastavalt kompleksloaga määratud sagedusele.

Juhend on koostatud eesmärgiga ühtlustada tavajäätmeid käitlevate prügilate sortimisuuringute läbi viimine, andmete kogumine, tulemuste protokollimine ning Keskkonnaametile esitamine. Käesolev juhend kohaldub segaolmejäätmete sortimisjäägi (20 03 98) jämefraktsiooni analüüsimiseks.

Jäätmekäitlusettevõtte peab koostama proovivõtu ja -analüüsikava arvestusaasta jooksul läbi viidavate sortimisuuringute jaoks. Juhendis toodud proovivõtu ja -analüüsikava näidisvormis on kirjeldatud ladestatavate jäätmete sortimisuuringu läbiviimise asjakohaseid meetodilisi samme, mida analüüsida läbiviija peab järgima. Analüüsida läbiviija peab lisama vormi sortimisuuringut iseloomustavad andmed ja kirjeldama kavandatud sortimisuuringu proovivõtu ja analüüsi meetodikat. Selleks saab ettevõtte kasutada vormis eelnevalt sisestatud näidisteksti ning viidatud jäätmeanalüüsida läbiviimist kirjeldavaid meetodilisi juhendeid ja standardeid. Kui analüüsida läbiviija kavandab analüüsida teostamisel kasutada muid meetodilisi lähenemisi, siis peab ta peale meetodika kirjelduse lisama valitud meetodika kasutamise põhjenduse ja ka viited asjakohastele jäätmeanalüüsida standarditele ja juhistele.

Sortimisuuringu tulemused tuleb protokollida vastavalt käesolevas juhendis esitatud vormile. Toodud vormi alusel on võimalik arvutada ka analüüsitud jäätmete liigilist koostis, sh biolagunevate jäätmete sisaldust.

Nõude täitmise kontrollimiseks tuleb Keskkonnaameti soovil esitada nii sortimisuuringu tulemused kui ka sortimisanalüüsida protokoll (Exceli tabel).

Proovivõtu ja -analüüsikava (lähtuda standardist EVS-EN 14899:2006)
Ettevõtte:
Kava koostamise kuupäev:
Kava koostaja (nimi ja kontakt):
Sortimisuuringus osalejad (nimed ja kontaktid):
Sortimisuuringu eesmärk: <i>Näide: Kontrolli teostamine, et tagada biolagunevate jäätmete osakaal alla 20 massiprotsendi ladestamisele suunatavates jäätmetes (JäätS §134 lg1)</i>
Analüüsitava jäätmeliik: Segaalmejäätmete sortimisjääk (20 03 98)
Esmane jäätmeliik ja selle päritolu: <i>Näide: Era- ja juriidiliselt isikutelt kogutud (võimalusel lisada kogumispiirkond või piirkonnad) segaalmejäätmed (20 03 01)</i>
Eeltöötluste toiming (vajadusel lisada töötlusprotsessi lühikirjeldus): <i>Näide: Mehhaaniline töötlemine</i>
Proovivõtu ja analüüsi läbiviimise koht/objekt:
Sortimisuuringu läbiviimise kavandatud ajad/periodid (esitada arvestusaasta jooksul kavandatud kõikide sortimisuuringute ajad/periodid)* <ul style="list-style-type: none"> • Esimene sortimisuuring: • Teine sortimisuuring: • Kolmas sortimisuuring: • Neljas sortimisuuring: <p><i>*Määratletud jäätmeliigi sortimisuuring tuleb läbi viia vähemalt neli korda aastas ehk neljal uuringuperioodil (üks kord igal aastaajal.</i></p>
Proovivõtu meetodika (lähtuda Tehnilise aruande CEN/TR 15310-1, CEN/TR 15310-2 soovitustest):
Jäätmepartii (jäätmemass, millest võetakse proovid) kirjeldus: Igal uuringuperioodil võetakse analüüsitud jäätmemassist jäätmeproovid kindlaks määratud jäätmepartiist (kirjeldada siin kuidas jäätmepartii saadakse ja milline on jäätmepartii mass/kaal – nt proovivõtuks valitud jäätmepartii moodustab juhuslikult valitud jäätmeveoki koorem ja jäätmepartii kaal on vähemalt 3000 kg või jäätmepartii moodustab sortimisliini lõpus olev sortimisjäägi aun/kuhi kaaluga vähemalt 3000 kg).
Proovivõtu kirjeldus (sh proovi suuruse ja proovide arvu määratlemine)*: <i>Näide: Proovide võtmiseks valitud jäätmepartii peab olema eraldatud muudest jäätmetest. Enne proovide võtmist kaalutakse jäätmepartii. Auna/kuhjakujuline jäätmepartii tasandatakse ja segatakse ühtlaseks kihiks, millest võetakse igal uurimisperiodil neli proovi (proov võetakse sobiva suurusega konteinerisse ja ühe proovi minimaalseks kaaluks on 100 kg). Iga proov koosneb jäätmepartiist kindla mustri alusel võetud vähemalt 9-st erinevast segmendist, kokku koguses 100 kg.</i>

*Proovi kaalu ja mahu määratlemine sõltub analüüsitava jäätmemassist (eelkõige jäätmemassi moodustavate jäätmeosakeste suuruselt ja kujult, vt Tehnilise aruande CEN/TR 15310-1 ptk 5.3 ja lisa D või EVS-EN ISO 21645:2021 lisa E kirjeldatud proovi minimaalse kaalu ja mahu arvutusmetoodikat. Üldjuhul loetakse segaolmejäätmete sortimisjäägi keskmiseks osakeste suurus 250 mm).

Proovide analüüsimetoodika:

Iga proov analüüsitakse käsitsi sortimise teel eelnevalt ettevalmistatud sortimisplatsil, sortimislaua või -alusel. Analüüsitud jäätmeproov sortitakse käsitsi jäätmeliigiks/fraktsiooniks:

- Toidujäätmed (köögi- ja sööklajajäätmed) – 100% biogeenne materjal
- Aia- ja haljastujäätmed - 100% biogeenne materjal
- Puit - 100% biogeenne materjal
- Paber ja papp (paber- ja papp-pakend, pehmepaber, kontoripaber, ajalehed ja ajakirjad, jms) - 100% biogeenne materjal
- Tekstiil/rõivad, nahk, kumm, mänguasjad ja mähkmed – 50% biogeenne materjal
- Peenfraktsioon (alla 10 mm peenosakesed) – 50% biogeenne materjal
- Muud jäätmed – 100% biogeenne materjal (nt juuksed, karvad, suled)
- Muud jäätmed – 0% biogeenne materjal (kõik, mis ei liigitu eelnevate jäätmeliikide alla)

Jäätmetes sisalduvate nõ segamaterjalide (nt tekstiil/rõivad, nahk/kumm, peenfraktsioon) puhul eristatakse vastava fraktsiooni puhul võimalusel visuaalselt biogeense päritoluga materjalid (nt looduslikust kiust tekstiil, naturaalne/looduslik nahk) või lähtutakse materjalide biogeense osa määramisel standardis EVS-EN 15440:2011 (EVS-EN ISO 21645:2021 standardi varasem versioon) toodud soovituslikest biogeense ja muu päritoluga materjalide osakaaludest (vt protsendid esitatud eristatud jäätmeliikide taga).

Eristatud jäätmeliigid kaalutakse (märgkaalud) ning selle põhjal arvutatakse jäätmeliikide, sh biolagunevate jäätmete osakaalud (massiprotsentidena) analüüsitud proovis. Erinevate proovide sortimistulemuste põhjal arvutatakse vastava uurimisperioodi keskmine jäätmeliikide sh biolagunevate jäätmete osakaal analüüsitud jäätmetes (kaalutud keskmisena).

Proovide analüüsimisel tuleb kasutada taadeldud kaale.

Sortimisanalüüsi tulemused dokumenteeritakse tulemuste protokollis (vt näidis all).

Sortimisuuringu tulemused

Sortimisuuringu tulemused dokumenteeritakse iga sortimisuuringu/perioodi puhul, kasutades allolevat vormi, mille osaks on ka analüüsi tulemuste protokoll (eraldi Excel tabel).

Ettevõte:

Sortimisuuringu (proovivõtt ja analüüs) läbiviimise aeg:

Proovivõtu ja analüüsi läbiviimise koht/objekt:

Sortimisuuringus osalejad (nimed ja kontaktid):

Tähelepanekud, sh kõrvalekalded kavas plaanituga:

Analüüsitav jäätmeliik: Segaalmejäätmete sortimisjääk (20 03 98)

Esmane jäätmeliik ja selle päritolu:

Näide: Era- ja juriidiliselt isikutelt kogutud (võimalusel lisada kogumispiirkond või piirkonnad) segaalmejäätmed (20 03 01)

Eeltöötuse toiming (vajadusel lisada töötlusprotsessi lühikirjeldus):

Näide: Mehhaaniline töötlemine

Jäätmepartii kaal:

Proovide arv ja kaal:

- Proov 1
- Proov 2
- Proov 3
- Proov 4
- ...
- Proovide kaal kokku

Proovivõtu ja analüüsimise visuaalne jäädvustamine (fotod):

- Jäätmepartii
- Proovivõtmise protsess
- Käsitsi sortimise protsess
- Sorditud jäätmefraktsioonid (eraldatud jäätmefraktsioonid iga proovi kohta eraldi)

Analüüside tulemused:

Esitatakse lisatud Excel tabeli vormil